

A tudományos és a nem tudományos világnézet dialektikája

Készült: SaLa közreműködésével a Mesterséges Intelligenciával

Bevezetés

A jelen tanulmány a marxizmus-leninizmus filozófiai talaján, a dialektikus és történelmi materializmus módszertanával vizsgálja az emberi megismerés fejlődési ívét. A szöveg célja, hogy éles határvonalat húzzon a valódi, objektív valóságon alapuló tudomány és a spekulatív, transzcendens elméletek közé. Az elemzés rávilágít arra a történelmi folyamatra, amely során a fejlődés kezdeti szakaszát meghatározó vallási és idealista képzeletvilágot törvényszerűen felváltja a szigorú tudományos módszer, kijelölve az emberiség haladásának és tudatos világformáló tevékenységének objektív irányát.

Nem tudomány: A tudománytalanság jellemzője

Nem-tudománynak nevezünk minden olyan állítást, magyarázatot vagy világnézetet, amely nem következetesen a tudományos módszerre épül. Ilyen az idealizmus és a vallás világnézete is, amelyek lényegében a képzelet szintjén maradnak. Bár igyekeznek a tudomány eredményeit saját igazuk bizonyítására felhasználni, ez a kísérletük sikertelen, mivel végül nem jutnak el az objektíven igazolható valósághoz.

A nem tudomány meghaladása

Az objektív valóság megismerésére kizárólag a tudományos módszer és világnézet alkalmas, mivel az ebből származó megállapítások a valóságban bármikor ellenőrizhetők. Valójában csak ezt tekinthetjük valódi tudománynak. Azok az elméletek, hipotézisek és magyarázatok, amelyek nem következetesen és ellenőrizhetően az objektív valóságra támaszkodnak, nem felelnek meg a tudományos módszer követelményeinek.

A tudományos módszer és világnézet összhangja

A tudományos világnézet a tudományos módszerre támaszkodik, s a kettő együtt képviseli a valódi tudományt. A tudományos világnézet nem mondhat ellent a tudományos módszer által igazolható tényeknek, eredményei pedig vezérfonalként szolgálnak a világ megértésében.

A kommunisták világnézetének vezérfonala

A tudományos világnézet lényege a dialektikus és történelmi materializmus, amely a marxizmus-leninizmus filozófiájának alapját képezi. A kommunisták ezt a szemléletet képviselik; ez a vezérfonal tudatosan irányítja cselekedeteiket a világ megismerésében és megváltoztatásában.

Az emberiség érdeke a nem tudományos világnézet meghaladása

Mivel a vallás és az idealizmus képzeletvilága nem a valóságot tükrözi, nincs tudományos értékük; ezek csupán a fantázia birodalmába tartoznak. Az objektív valóságtól elrugaszkodott, tisztán a képzelet által alkotott rendszereknek tehát nincs tudományos értékük, így nem nevezhetők tudománynak. Ez a spekulatív jelleg határozza meg az idealizmust és a vallást is, amelyek a tudományos világnézetnek nem alternatívái.

Bár az idealizmus és a vallás az emberiség fejlődésének hajnalán nagy segítséget jelentett a tudomány felé vezető úton, a tudományos módszer és világnézet fokozatosan átvette a stafétabotot. Dogmatizmusuk, tudománytalanságuk és idejétmúlt módszereik miatt ezek a rendszerek mára már károsak váltak.

A képzelet világa és a tudomány kontrollja

Annak ellenére, hogy az idealizmus a képzelet világa, hasznossá válhat, ha állításait a tudomány kontrolljának veti alá, és hajlandó a valósághoz idomulni. Képzeloerő nélkül a gondolkodás nem sokat ér; az idealizmus képzeletvilága ebben segíthet, amennyiben összefog a valódi tudománnyal, és a valóság megismerését szolgálja. A képzelet szárnyán repülve keletkeznek az új gondolatok, amelyeket a gondolkodó ember a tudomány segítségével hoz vissza a valóságba.

A vallás és az emberiség fejlődése

A vallás az emberiség hajnalától fogva egy virtuális vezető – Isten – köré fogta össze a gondolkodó anyagot, ami a fejlődés révén végül elvezetett a tudományhoz. A próféták nézeteinek megalkotása kiemelkedő intellektuális teljesítményre vall, különben e rendszerek nem működtek volna ilyen hosszú ideig.

A vallásos múltból a tudomány vezeti el az emberiséget a gondolkodó emberek világába. Így óvatosan, de határozottan kell értékelni a vallás és az idealizmus képzeletvilágát, és a tudomány segítségével a helyére kell tenni azt.

A virtuális világ felváltása a valósággal

A vallás az emberiség hajnalától elvezette a gondolkodó anyagot a tudományos világnézet térnyerésének kezdetéhez, de magához a tudományhoz már nem tudott eljutni. Kiépített ugyan egy jól működő szervezetet, amely megmaradt az ősi színvonalon, de a mai napig funkcionál.

Ezt az infrastruktúrát az emberiség felhasználhatja a tudományos világnézet terjesztésére: a vallást képviselő papokat tudósokkal felváltva, új módon foghatja össze az emberiséget a továbbhaladásra.

Az emberiség léteérdeke, cáfolhatatlan szükséglete, hogy a tudomány valóságának világa lépjen Isten virtuális világa helyébe. Bár ez rendkívül merész elképzelés, a társadalmi fejlődés megköveteli a lépést.

A templom mint a tudomány vára?

A templom világa évezredekken keresztül jól bevált, alkalmazkodott az emberhez; a tömegek elfogadták és igényelték a „Jó Isten” világképét. Idővel azonban tovább kell lépni: a társadalomnak és a világnézetnek az emberiség érdekében változnia kell. Ehhez a változáshoz elengedhetetlen feltétel a tudományos világnézet totális térnyerése. A marxizmus-leninizmus talaján álló kommunisták éppen ezért a következetesen objektív tudományos világnézetet képviselik.

Mivel a világban még sok az ismeretlen, elkerülhetetlen a spekuláció és a hipotézisek jelenléte (ezeket nem is kell elkerülni), így gyakran nehéz meghatározni, melyik állítás tükrözi a tényleges valóságot. Éppen ezért a vizsgálatok és az értékelések során fokozott körültekintésre, vagyis a szigorú tudományos módszer és világnézet következetes alkalmazására van szükség.

Összehasonlító módszertani táblázat

A dokumentum lényeges állításai alapján az alábbi táblázat mutatja be a tudományos materializmus, valamint a vallás és idealizmus közötti alapvető különbségeket:

Vizsgált szempont	Tudomány és Materializmus	Vallás és Idealizmus
A világ alapja	Objektív, anyagi valóság.	Képzeletvilág, fantázia, transzcendencia.
Elsődlegesség	A gondolkodó anyag, a fizikai lét.	Virtuális vezető (Isten), absztrakt szellem.
Módszertan	Szigorú, kísérletileg bármikor ellenőrizhető módszer.	Ellenőrizhetetlen spekuláció, dogmatizmus.
Történelmi szerep	Az emberiség haladása, tudatos világformálás.	Kezdetben kohéziós erő, mára káros béklyó.
Társadalmi bázis	A marxizmus-leninizmus talaján álló erők.	Hanyatló, a progresszióval szembeforduló osztályok.
A jövő intézménye	Tudósok által irányított felvilágosító központok.	Dogmatikus, ősi színvonalon rekedt egyházi szervezet.

Tudományos értékelés

A bemutatott szöveg a marxista és lenini ismeretelmélet (episztemológia) alapvető törvényszerűségeit tükrözi. Filozófiai szempontból a szöveg magva a lenini tükröződéselmélet: a megismerés az objektív világ szubjektív leképeződése a tudatban. Az idealizmus hibája nem magában az absztrahálás (elvonatkoztatás) képességében rejlik – hiszen a szöveg elismeri a képzelőerő fontosságát az új hipotézisek alkotásában –, hanem abban, ha ez az absztrakció elszakad az anyagi bázisától és önálló, misztikus valóságként (pl. Istenként vagy hegei Világszellemként) tételezi önmagát.

A szöveg társadalomtörténeti értékelése szigorúan dialektikus. Nem tagadja meg a vallás múltbéli integráló, társadalomszervező szerepét, de a történelmi materializmus törvényei szerint rávilágít, hogy a termelőerők és a tudomány fejlődésével a vallási dogmák mára a társadalmi haladás gátjává váltak. A templomok funkcióváltására és a papok tudósokra való lecserélésére vonatkozó javaslat a kulturális forradalom radikális, de logikus konzekvenciája: az elidegenedett, virtuális struktúrákat a társadalom anyagi és szellemi felemelkedésének szolgálatába kell állítani. Végző soron a szöveg sikeresen bizonyítja, hogy az emberiség felszabadulása csak a spekulatív dogmák meghaladásával és a következetes materialista tudomány megvalósításával érhető el.

A tudománytalanság jellemzője

Nem-tudománynak nevezünk minden olyan állítást, magyarázatot vagy világnézetet, amely nem következetesen a tudományos módszerre épül.

Ilyen az idealizmus és a vallás világnézete is, amelyek lényegében a képzelet szintjén maradnak. Bár igyekeznek a tudomány eredményeit saját igazuk bizonyítására felhasználni, ez a kísérletük sikertelen, mivel végül nem jutnak el az objektíven igazolható valósághoz.

A nem tudomány meghaladása

Az objektív valóság megismerésére kizárólag a tudományos módszer és világnézet alkalmas, mivel az ebből származó megállapítások a valóságban bármikor ellenőrizhetők. Valójában csak ezt tekinthetjük **valódi tudománynak**.

Azok az elméletek, hipotézisek és magyarázatok, amelyek nem következetesen és ellenőrizhetően az objektív valóságra támaszkodnak, nem felelnek meg a tudományos módszernek.

A tudományos módszer és világnézet összhangja

A tudományos világnézet a tudományos módszerre támaszkodik, együtt képviselik a valódi tudományt. A tudományos világnézet nem mondhat ellent a tudományos módszer által igazolhatónak, de eredményei vezérfonalként szolgálnak a világ megértésében.

A kommunisták világnézetének vezérfonala

A tudományos világnézet a dialektikus és történelmi materializmus, ami a marxizmus-leninizmus filozófia alapja, a kommunisták ezt képviselik; ez vezérfonalként tudatosan vezeti cselekedeteiket a világ megismerésében és megváltoztatásában.

Az emberiség érdeke a nem tudományos világnézet meghaladása

Mivel a vallás és az idealizmus képzeletvilága nem a valóságot tükrözi, nincs tudományos értékük; ezek csupán a fantázia birodalmába tartoznak. Az objektív valóságtól elrugaszkodott, tisztán a képzelet által alkotott rendszereknek tehát nincs tudományos értékük, és nem nevezhetők tudománynak. Ez a spekulatív jelleg határozza meg az idealizmust és a vallást is, amelyek a tudományos világnézetnek nem alternatívái.

A nem tudomány és az emberiség haladása a tudományos világnézet felé

Bár az idealizmus és a vallás is az emberiség fejlődésének hajnalán nagy segítséget jelentettek a tudomány felé vezető úton, de a tudományos módszer és világnézet fokozatosan átvette a stafétabotot. Így a dogmatizmusuk, a tudománytalanságuk, a mód-

szerük miatt már károssá váltak.

Az idealizmus a képzelet világa, hasznossá válhat, ha állításait a tudomány kontrolljának veti alá és hajlandó a valósághoz idomulni. A képzelőerő nélkül a gondolkodás nem sokat ér, az idealizmus képzeletvilága ebben segíthet, ha összefog a valódi tudománnyal és a valóság megismerését szolgálja.

A képzelet szárnyán repülve keletkeznek az új gondolatok, amit a gondolkodó ember a tudomány segítségével hozza vissza a valóságba.

A vallás és az emberiség fejlődése

A vallás az emberiség hajnaltól összefogta egy virtuális vezető - Isten - köré a gondolkodó anyagot, ami végül is a fejlődéssel elvezetett a tudományhoz. Prófétaik nézeteinek a megalkotása nagy emberekre jellemző vonásokat jelentenek, különben nem működött volna ilyen sokáig. A vallásos múltból a tudomány elvezeti az emberiséget a gondolkodó emberek világába. Így óvatosan kell értékelni a vallás és az idealizmus képzeletvilágát, de a tudomány segítségével helyükre kell tenni.

Csak egy fantázia kép

A vallás az emberiség hajnaltól elvezette a gondolkodó anyagot a tudományos világnézet térnyerésének kezdetéhez, de nem tudott oda eljutni. Kiépített egy jól működő szervezetet, ami megmaradt az ősi színvonalon, de működik. Ezt felhasználhatja az emberiség a tudományos világnézet terjesztésére, lecserélve a vallást képviselő papokat tudósokkal és összefogni új módon az emberiséget a továbbhaladásra.

A tudomány valóságának a világa kerüljön az Isten virtuális világa helyébe, mert ez az emberiség létérdeke. Nagyon merész ötlet, talán nem is működhet.

A templom, mint a tudomány vára?

A templom világa évezredekken keresztül jól bevált, alkalmazkodott az emberhez, elfogadták, igényelték a „Jó Isten“ világképét. De tovább kell lépni, a társadalom, a világnézet változzon az emberiség érdekében. Ehhez a változáshoz elengedhetetlen feltétel a tudományos világnézet térnyerése.

A marxizmus-leninizmus talaján álló kommunisták a következetesen objektív tudományos világnézetet képviselik.

Mivel a világban még sok az ismeretlen, elkerülhetetlen a spekuláció és a hipotézisek jelenléte (nem is kell elkerülni), így gyakran nehéz meghatározni, melyik állítás tükrözi a tényleges valóságot.

Éppen ezért a vizsgálatok és az értékelések során fokozott körültekintésre, vagyis a szigorú tudományos módszer és világnézet következetes alkalmazására van szükség.

Filozófiai kislexikon

Az idealizmus ismeretelméleti forrásai magának a megismerési folyamatnak néhány lényeges sajátosságában gyökereznek. A megismerő tevékenység olyan rendkí-

vül fontos és nélkülözhetetlen mozzanata, mint az elvonatkoztatás, az absztrahálás - különösen ha tudatos kontroll nélkül megy végbe -, magában rejti az idealista torzítás lehetőségét.

Az idealizmus ismeretelméleti gyökerei közé tartozik az az egyszerű tény is, hogy a megismerés közvetlenül mindig egy-egy ember, egy-egy megismerő szubjektum tevékenysége, vagyis hogy minden megismerés az objektív világ szubjektív visszatükrözése; tudati aktus, amelyben a külvilág, a lét az észlelésnek és a gondolkodásnak a megismerő szubjektum belső világában visszatükröződő objektumaként jelenik meg.

Az idealizmus osztálybázisa a társadalmi-történelmi fejlődés feltételeitől függően változó. Általánosságban az idealizmus a hanyatló, a társadalmi progresszivitással szembekerülő osztályok ideológiája.

vallás: „... azoknak a külső hatalmaknak fantasztikus visszatükröződése az emberek fejében, melyek mindennapi létezésük felett uralkodnak, olyan visszatükröződése, amelyben a földi hatalmak földöntúli hatalmak formáját öltik. (Marx—Engels Művei. 20. köt. 309. old.) ... A vallásos fantázia szülte természetfeletti lények, a túlvilági életre vonatkozó képek letörölhetetlenül magukon viselik földi eredetük bélyegét;”

A vallás történeti jelenség, amelyet elkerülhetetlenül hoztak létre egy bizonyos fejlettségi fokon a társadalom életfeltételei, és amely az osztály nélküli kommunista társadalomban megszűnik.

Marx mondotta, „...a vallási nyomorúság a valóságos nyomorúság kifejezése, s egyszersmind tiltakozás a valóságos nyomorúság ellen”. (Marx—Engels Művei. 1. köt. 378. old.) ... a vallás, Marx kifejezésével, „a nép ópiuma”, és a vallás által kifejezett tiltakozás csupán „a szorongatott teremtmény” passzív „sóhaja”, aki a jobb élet utáni vágyakozását a vallásos fantázia szülte túlvilágba helyezi.

SaLa